

verbeterde
een zondig.

it Jeremia 23.

de profeten.
is mijn hart in
ste, al mijn be-
ren; ik ben als
ken man, ja, als
en de wijn naar
geestigen is — om
en om zijn heil.

van echtbrekers
d vol; want ten
den vloek zie
e treurig uit, de
woestijn zijn ver-
waar ze om be-
kwade en waar
acht in zoeken.

zoewel profet als
gen heiligschennis
ijn huis heb li-
schheid gevonden.
oord des Heeren
om zal hun weg
ijk glibberige plaat-
diteria; zo zal
uitgestooten wor-
len! Want ik zal
ampspoed brengen
r hunner bezo-
het woord de

ide vertalingen.

door de pre-
ga, J. Douma,
ielenga, onder
even, om haar

an de kwestie-
de belijdenis
wordt te kort
if voelbaar.

erk wordt her-

dingen, die in
ouden, in hun

ing heeft twee
billijkheid en

om de hand-
niet onbelang-
ook nauw bij

geldt toch in
het leven, en

Christen de-
aren heenstaat,
dit, lankmoedig

weet, dat de
ijft. En hierom

ing; de veilig-
dat de kerk

as behartiging
nende Synode.
deze kwestie

behandelen.
blijven rusten.

ordt het rechte

het van belang

tig te worden

door beide in-
die te Assen

urd.
en.

worden.
ele.

ie is: de auto-

brochure zou
ers leest men

ijbel een heilig
d Woord van

de deel, is hem
eel. Prijsgeving

van de poor-
sche boek. In

door de Synode met de uiterste nauwgezetheid te worden overwogen.

Niet alleen mag die kerkelijke vergadering deze zaak niet aan het formule ophangen, maar door een uitspraak over het materiële moet zij alle onrust, die er volgens de vijf predikanten terecht in onze kringen ontstaan is, trachten weg te nemen.

Dr Geelkerken mag geen slachtoffer worden van lichtvaardige behandeling, maar ook de kerken niet. De Synode heeft zulk een beslissing te nemen, dat ons Gereformeerde volk op het punt, dat in het geding is: de autoriteit van de Schrift, volkomen wordt gerustgesteld; dat het zich verlicht gevoelt door de gedachte: geen enkel draadje van onzen Bijbel wordt los getornd.

De „verklaarbare onrust” zal moeten plaats maken voor een algemeen gevoel van veiligheid, dat geen zweem van twijfel meer laat voortbestaan.

Want — en ook hierin zien de schrijvers goed — deze kwestie mag niet door de mannen van wetenschap als in een onderonsje of wil men: in een colloquium doctum worden afgehandeld, waarbij de ontruste „eenvoudigen” zich slechts hebben neer te leggen.

Op blz. 5 zeggen zij het zoo naar waarheid: „Weliswaar zijn met de kwestie-Geelkerken theologisch-wetenschappelijke vragen gemeoid, die buiten het oordeelsbereik van den „eenvoudigen” vallen. Maar wat de kern en het wezen van de zaak betreft, is ieder meelevend Gereformeerde tot oordeelen bevoegd, en, insover hem nog dingen duister zijn, tot onderzoek verplicht. Wij hebben in onze Kerk geen „leeken”. Wij willen zijn wat wij heeten een „koninklijk priesterschap” (1 Petrus 2:9). In den tijd der Hervorming, en ook in de dagen van de Reformatie in '34 en '86, is de handhaving van de zuivere leer niet het minst te danken geweest aan de eenvoudige vromen, die door den Heiligen Geest zelf in de verborgenheid der waarheid waren ingeleid.”

Volkomen juist.

De zaak dient ter Synode zóó besproken, dat ook het eenvoudige, godvruchtige gemeentelid erover oordeelen en er zonder eenige vrees in het hart zijn bijval aan schenken kan.

Uit het een en ander kan blijken, dat de schrijvers hun uitgangspunt juist hebben gekozen.

En wanneer wij dan toch, gelijk wij reeds opmerkten, tegen hun brochure ernstige bezwaren hebben, dan is dit, omdat zij aan dat schoone uitgangspunt niet trouw zijn gebleven.

In het vervolg van de brochure wordt soms geheel anders geredeneerd dan in het begin.

Zoo komen zij in strijd met zichzelf. Wordt hun advies gevolgd, dan zou de onrust niet worden opgeheven, maar in het chronisch stadium overgaan.

Wij hopen dit nader aan te toonen.

Gaarne zal de verklaring van de schrijvers worden aanvaard: „Wij schrijven niet allereerst om een persoon, of een groep van personen, ook niet om het een of ander kerkelijk college te verdedigen. Nog minder ligt een aanklacht of aanval tegen wien ook in onze bedoeling. Wij stellen ons als goede Gereformeerden, terstond op het hoogste standpunt. Het gaat ons om den bloei en den vrede van geheel onze Kerk als lichaam des Heeren.”

Gelijke verklaring leggen ook wij hier af.

De artikelen bedoelen geen aanklacht tegen of aanval op eenig persoon of groep van personen te richten. Wij hebben het heil onzer kerken op het oog.

Maar spreken de schrijvers soms hun verwondering uit over de handelwijze van personen, daar kunnen wij niet nalaten, hetzelfde te doen.

Het heeft ons zeer bevreemd, dat tot de schrijvers twee predikanten behooren, die deel uitmaken van de Classis Amsterdam.

Waar de brochure, vooral in de hoofdstukken „Het uitbreken van het conflict” en „De Onderzoeksvragen” een schier vernietigende kritiek oefent op de vergaderingen dezer Classis ten opzichte van de kwestie-Geelkerken (hoewel zij aan de goede trouw van de leden der Classis niet twijfelen) kan de vraag niet onderdrukt: wat hebben deze beide predikanten, die meenen een zooveel beter inzicht te bezitten, gedaan om de Classis op den goeden weg te helpen en haar met dat betere inzicht te dienen.

Hebben zij van het begin tot het einde de Classis gewaarschuwd om de procedure zóó niet te voeren? Hebben zij de gedachten, welke zij nu in hun brochure vastleggen, onverdrotten voor de consciëntie der broeders neergelegd?

Hebben zij hun kritiek op „de onderzoeksvragen” daar reeds kenbaar gemaakt en eventueel correcties aangeboden?

Hebben zij, toen zij de Classis niet tot hun inzicht konden overhalen, hun bezwaren op de Partikuliere Synode gebracht, ten einde in den kerkelijken weg zilverder toestanden te scheppen?

Wie daarop de Acta van de laatste Partikuliere Synode naslaat, waarin ook uittreksels uit de notulen en besluiten van de Classis Amsterdam te vinden zijn, ziet zich in hen teleurgesteld.

Eerst toen de procedure in vollen gang was,

hebben zij een voorstel gedaan om een Commissie te benoemen tot vriendschappelijke samenspreking met Dr Geelkerken.

Dat gebeurde op de Classicale vergadering van 27 Mei 1925.

De Acta zeggen ervan: „Voordat men tot behandeling der vragen overging, wordt het adviseerend lid der Classis, Dr B. Wielenga van Amsterdam, in de gelegenheid gesteld een woord in de zaak van Dr J. G. Geelkerken te spreken. Hij zou wenschen, dat het proces werd opgeschort en nog een poging tot minnelijke oplossing werd gedaan. Daartoe kan een Commissie benoemd tot vriendschappelijke samenspreking met Dr Geelkerken. Door Ds J. H. Sillevius Smitt van Laren werd dit advies tot voorstel gemaakt. Deputaten adviseerden echter eenparig en met nadruk op dit voorstel niet in te gaan, wijl er geen novum was in deze zaak en de opschorting feitelijk een opzijetting van het besluit der Classe zou zijn, dat na ernstige overweging genomen was.” (blz. 70).

Blijkbaar hebben zij zich aan dat besluit der Classis gekonformeerd.

Immers leest men van eenig appél op de Partikuliere Synode niets.

Evenmin hebben zij, voorzoover wij dit uit de Acta kunnen opmaken, hun stem krachtig tegen de formuleering van „de onderzoeksvragen” verheven.

Integendeel.

Toen op de Classicale Vergadering van 17 Juni o.m. werd voorgesteld aan Dr Geelkerken te vragen, „dat hij alsnog duidelijk antwoord geve op elke vraag, die hem is voorgelegd” werd „ten slotte zonder hoofdelijke stemming daartoe... besloten.” (blz. 74).

Indien Dr Wielenga ook toen slechts adviseerend lid der Classis was, valt te zijnen opzichte hieruit niets te konkludeeren, maar voor zijn mede-auteur, die stemhebbend lid was, wel.

Tenzij hij afwezig mocht zijn geweest (wat naar wij vernamen niet het geval was), heeft hij aan deze vragen zijn sanctie gegeven.

Dat zijn de vragen, welke de brochure veroorzaakt als onduidelijk, onwetenschappelijk, ondoelmatig en onpraktisch, on-tactisch of wil men, onpaedagogisch!

Van een methode, bij de vragen gevolgd, heet het in het vlugschrift, dat de schrijvers er zich tegen moeten „verzetten, met al de kracht, die in ons is”.

En van een verzet, niet al de kracht, die in hen was, bleek ter plaatse waar het behoort, niets, veel-er het omgekeerde.

Dit wordt nog verergerd, wanneer men in een onzer kerkelijke bladen leest, dat een van deze beide predikanten slechts eenmaal ter Class. vergadering zijn getuigenis deed hooren, maar dat overigens de Classis zijn adviezen steevast moest missen.

Waarlijk, onze verwondering daarover is niet geringer dan de verwondering der schrijvers over het bekende advies der hoogleeraren.

Daar gebeuren vreemde dingen in ons kerkelijk Jeruzalem!

Nu laten wij de mogelijkheid open, dat deze beide predikanten eerst later tot de ontdekking zijn gekomen, dat er van de onderzoeksvragen niets deugde. En zeker, 'tis beter ten halve gekeerd, dan ten heele gedwaald.

Maar dan had men toch van hen mogen verwachten, dat zij en op de kerkelijke vergaderingen en in het begin van de brochure zóoal niet een peccavi hadden uitgesproken, dan toch hun verontschuldiging hadden gemaakt voor hun huidig optreden.

Wij zijn niet formalistisch genoeg aangelegd, om hieruit te besluiten, dat zij het zedelijk recht tot meespreken hebben verbeurd.

Aan zoo iets als een wraken van getuigen doen wij niet mee.

Indien overigens hun woord van pas zou zijn, zagen we het gebeurde gaarne over het hoofd.

Toch komt, telkens als zij zich op vrij scherpe wijze over het doen der Classis uitlaten, de verwondering bij ons boven.

Wij zullen er niet meer van zeggen, dan dat dit alles een pijnlijken indruk bij ons achterlaat.

Het is den schrijvers gelukt aan hun brochure een pakkenden titel te geven: „Ons aller moeder”.

De titel alleen reeds heeft iets vertederends in zich. Pakkend is hij.

Maar ook juist?

De woorden „ons aller moeder” zijn ontleend aan Gal. 4:26: „Maar Jeruzalem, dat boven is, dat is vrij, hetwelk is ons aller moeder.”

Krachtens de (hoewel niet onbegrensde) vrijheid van exegese, waarin wij als Gereformeerden onze eer stellen, wordt deze tekst op verschillende manier verklaard.

Maar de exegese, welke ten grondslag ligt aan deze brochure, dunkt ons niet houdbaar.

„Ons aller moeder” wordt in dit geschrift bepaaldelijk toegepast op de kerk als instituut, in casu de Gereformeerde kerken.

Nu staan wij niet met etiketten klaar.

Wat een ander op deze exegese misschien zou willen plakken, doen wij niet.

Wel moeten wij opmerken, dat men met deze exegese tot de allerzonderlingste gevolgtrekkingen komt.

Wanneer iemand van de eene plaatselijke kerk naar de andere verhuist, zou hij van „moeder” veranderen.

Wanneer hij zich vestigen ging in een land, waar geen Gereformeerde kerk was, zou hij „moederloos” worden.

Blijve onbeslist of men bij „ons aller moeder” aan de triomfeerende dan wel aan de strijdende kerk heeft te denken, zoo zal men, indien men voor het laatste kiest, deze uitdrukking toch alleen maar mogen toepassen op dat deel der heilige algemeene Christelijke kerk, dat thans op aarde leeft.

Hoe hoog wij ook onze Gereformeerde kerken stellen, het zou ons te eng zijn, indien wij haar onze „moeder” noemden.

En ware die titel nu iets bijkomstigs, dan kon dit onaanvaardbaar gelaten.

Maar hij moet duidelijk maken het inkorrekte, dat Dr Geelkerken jegens de Classis en de Classis jegens Dr Geelkerken heeft begaan.

De verhouding van de Classis tot Dr Geelkerken wordt op blz. 12 en op andere plaatsen geschetst als die van „moeder” tot „zoon” of „kind”.

Het gezag van de kerk ten opzichte van haar leeraars wordt opgevat als het gezag van de moeder over haar kind.

Naar dezen maatstaf worden de daden van de Classis en van Dr Geelkerken beoordeeld.

Dit nu is een verwarring van gezagsverhoudingen. Het leidt tot een verzwakking van de kerkrechtelijke relaties.

Dit komt straks nader ter sprake.

Trouwens, de schrijvers werpen door het schrijven van hun brochure hun eigen stelling omver.

Wanneer men hier eens vroeg, of zij werkelijk met pietet jegens hun moeder hebben gehandeld, wat zouden zij daarop kunnen antwoorden.

Wanneer in een gezin geschil ontstaat tusschen een moeder en haar zoon, dan gaan de broers en zusters toch geen brochure schrijven om vooral het ongelijk van de moeder in het licht te stellen en haar gedrag jegens haar kind zoo sterk te bekritisseren!

Voor al zou dat de laatste twee onderteekenaars treffen.

Zij zouden in de huiskamer, waar het geschil ontstond, slechts heel zwak gepoogd hebben moeder en kind weer tot elkander te brengen, maar in de straten van het kerkelijk Jeruzalem uitroepen: onze broeder, Dr G., gaat niet vrij uit, maar onza „moeder” is ook „ondoelmatig en onpraktisch, on-tactisch of wil men onpaedagogisch tegen hem opgetreden”.

Zulk een manier van doen zou door alle weldenkenden streng worden afgekeurd.

Maar daardoor wordt de beoordeeling van het konflikt, welke geheel en al uit de idee van het moederlijk gezag voortvloeit, onzuiver.

Wij hebben die idee niet nodig om de verhoudingen in de kerk te tekenen.

Die zijn veel gekompliceerder dan die van moeder en kind.

Maar de Schrift geeft ons hierover genoegzame aanwijzingen.

En onder die aanwijzingen valt ook, dat we jegens elkander zullen zijn goedertieren, geduldig, nederig en zachtmoedig, als ook, dat er tucht zal worden geoefend, die echter van de moederlijke tucht afwijkt, die een eigen karakter heeft.

Voor de leer- en de levenssticht in de kerk worden de beginselen in Gods Woord afzonderlijk gegeven.

— Slagen Gods.

Weer zuchten verschillende landen onder de slaande hand Gods.

Ook ons vaderland.

Want achter de oorzaken, welke de watermassa's voortstuwden en over de akkers deden stroomen, zien wij den Hoogen en Verhevenen staan.

Als wij waarlijk medelijden met dat deel der bevolking, dat thans van zijn erf is verdreven of zijn bezittingen ziet bedreigd, voelen wij die slagen ook.

Dat God over ons niet klage, dat wij geen pijn gevoelen!

Dat wij ons vernederen onder Zijn krachtige hand! Maar dat wij ook, niet slechts gedreven door algemeene filantropie, doch door de ontferming van Christus, die bewogen was over een schare, welke honger leed, de helpende hand bieden!

Hij die staat, heelt.

Ook op natuurlijk gebied.

Hij stelt in Zijn genade ons in staat de wonden te verbinden, welke Hij geslagen heeft.

Hij, die zit boven den watervloed, is wonderlijk in al Zijn doen.

Laat ook ons doen in het lenigen van den nood iets van dat wonderlijke afspiegelen.

De Calvinist zij anti-humanist, maar hij toone ook te kunnen wedijveren in het humane.

— Nog een watervloed.

Daar is nog een watervloed gekomen.

Een watervloed, drabbig en vuil.

De watervloed van den laster.

Men rekent er op, dat die wel wat slijb zal achterlaten.

Sommigen, die er door gedupeerd werden, kwamen met tegenspraak.

Zou het echter in dit stadium niet beter zijn om tegenspraak maar achterwege te laten?

Dat kwaad heeft zulk een omvang aangenomen, dat het door tegenspraak niet te achterhalen is.

En men kan verwachten, dat de was van dat water tot 26 Januari wel zal aanhouden.